

SvD tisdag 2 april 2013

KULTUR 5

Någon rullar en joint.

Carla Bruni, hustru till Frankrikes president Nicola Sarkozy, sjunger på sitt nya album "French little songs" om Stones-gitarristen Keith Richards och hans tidigare flickvän Anita Pallenberg. Refrängen i "At Keith and Anita's place" lyder: "Someone is rolling a joint. Oh no! I don't smoke. We're at Keith and Anita's place."

Carla Bruni
FOTO: LIONEL BONAVENTURE/AP

Investerare spekulerar i nordkoreanska guldmynt

Nordkorea står vid avrundens brant, förbereder sig för krig – och säljer samtidigt guldmynt för samlarmarknaden på en mässa för myntsamlare, rapporterar Wall Street Journal Deutschland. Amerikanske investeraren Jim Rogers, en gång affärspartner till George Soros,

köpte i söndags upp det mesta av vad statliga Pugang coins corporation erbjöd på Singapore international coin fair till ett pris som vida översteg dagspriset för guld. Anledningen?

Han spekulerar i att nationen snart försvinner från kartan. "Någon gång kommer Nordkorea inte att finnas längre, då stiger myntens värde", kommenterar Rogers.

CLEMENS POELLINGER

FOTO: SCANPIX

om fascismen

delvis i en ny skepnad, och finns nu representerad i en rad europeiska parlament.

Inte minst gäller detta Skandinavien. I Sverige växer opinionssiffrorna för Sverigedemokraterna, ett parti med tydliga nazistiska rötter, fast mest iögonfallande är kanske Norge, som enligt Arnstad präglas av extrem nationalism. Där har Fremskrittspartiet

I slutet av boken höjer Arnstad ett varnande finger för att denna 1900-talsideologi kan ha en framtid som förförare också i 2000-talet.

– som började som ett skattesänkarparti, men som 2001 bytte huvudfråga till invandringskritik och islamfientlighet – mer än en femtedel av rösterna. Det var i Fremskrittspartiet som Anders Behring Breivik valde att vara medlem i flera år innan han vandrade betydligt längre högerut på den politiska skalan.

Dagens fascister är inte karbonkopior på Benito Mussolinis fascister, Adolf Hitlers nationalsocialister eller Ferenc Szálasis pilkorsare. De hetsar inte längre till krig med sina grannländer, de skickar inte längre ut stormtrupper för att slå folk på käften och de vill inte längre avskaffa demokratin.

Men de hyllar fortfarande fascismens kärna: ultranationalism.

Och även om vår tids fascister inte formar gatutiliser, så finns här en uppdämd våldsamhet som kan resultera i sådant som misshandlande skinheads, La-

sermannen och massmordet på Utøya. Fortfarande finns här också en ilsken antifeminism som leder till att just kvinnor som driver opinion drabbas av hat. Slutligen finns här, som alltid inom fascismen, ett behov av en inre fiende som man anser måste exkluderas för att nationen ska nå förlösning.

I Sverige är en fjärdedel av befolkningen född utomlands eller har minst en förälder som är född utomlands. Tanken svindlar – vad händer om svensk fascism får makten och vill exkludera den fjärdedelen?

Henrik Arnstad har skrivit en viktig och klagörande bok som höjer medvetandet om dagens fascism. Man bör läsa den, för sin egen historiska bildnings skull, men också för att få en större insikt om farorna framtiden.

ANDERS Q BJÖRKMAN

08-13 52 56, anders.q.bjorkman@svd.se

OLLE JOSEPHSON

SPRÅKSPALTEN

Ingen enskild äger språket

Ordet ogooglebar har numera tre betydelser. Den första är Språkrådets "som inte går att hitta på webbplatsen med en sökmotor". Den andra är Googles "när man inte kan finna information man söker i sökmotorn Google". Den tredje är veckogammal: "som saknar känsla för marknadsföring, yttrandefrihet och språk" (se SvD:s webbupplaga 26 mars).

Ungefär så kan man summera påskveckans rabalder om Googles försök att ändra i Språkrådets nyordslista.

Ingen enskild äger språket. Men man kan äga ett varumärke. Google stödde sig på paragraf 17 i varumärkeslagen: "Vid utgivning av lexikon, handböcker eller andra liknande tryckta skrifter är

Googles jurister hade också den naiva föreställningen att den som listar ord i allmänspråket bestämmer betydelsen.

skriftens författare, utgivare eller förläggare, på begäran av den som innehar ett registrerat varumärke, skyldig att se till att varumärket inte återges i skriften utan att det framgår att varumärket är skyddat genom registrering."

Åtskilliga varumärkesnamn blir med tiden vanliga substantiv. Företaget kan ändå kräva en liten notis i ordlistan. Därför står det "jämför varumärket" i Svenska Akademiens ordlista efter ord som *keso*, *jeep*, *masonit* och *bankomat*.

Men Google ville mer. Man skilte inte på grundord och avledning. *Ogooglebar* rymmer fler ordelement än namnet Google.

(Borde det för resten inte heta *ogooglebar*? Nja, jämför med *stapelbar* och *kopplingsbar*. Båda mönstren fungerar.) *Volvoaktig*, *Ikeamässig*, *Svenska Dagblads-farbror* – det går att göra hur många avledningar och sammansättningar som helst till ett namn. Kan Volvo, Ikea eller Svenska Dagbladet stoppa dem?

Googles jurister hade också den naiva föreställningen att den som listar ord i allmänspråket bestämmer betydelsen – och därför kan ändra den på order. Ordlisteredaktören beskriver vilken betydelse ordet har i sina vanligaste användningar. Man kan avråda från eller rekommendera visst bruk, inte mer.

Det är inte så konstigt att Språkrådet, efter Googles massiva uppvisning i okunskap, parad med ekonomiska muskler, tröttnade och strök *ogooglebar* ur nyordslistan. Men kanske ändå alltför försiktigt. Storföretag, särskilt amerikanska, har många gånger förr hotat med lagparagrafer och velat censurera ordböcker eller förvandla dem till gratis annonsplats. Mig veterligt har de aldrig fått rätt i en juridisk process.

Olle Josephson är professor vid Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet. sprakspalten@svd.se

